

Horst Schmidt-Brümmer
Bewerkt en geactualiseerd door Axel Pinck

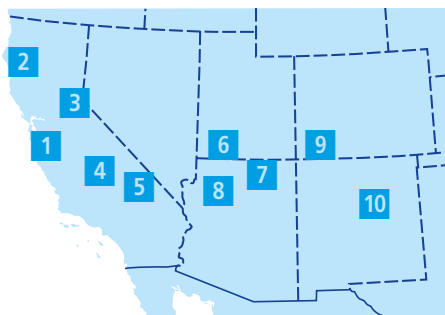
LANNOO'S AUTOBOEK
CALIFORNIË EN
ZUIDWEST-USA

ON THE ROAD

Lannoo

TOP 10

1 SAN FRANCISCO, CA Blz. 139-152

De innemende stad op 43 heuvels tussen de Bay en de Stille Oceaan staat bekend om zijn levenslust. Bezoekers maken er kennis met culturen uit alle hoeken van de wereld.

2 REDWOOD NATIONAL AND STATE PARKS, CA Blz. 166, 171

Tussen de San Francisco Bay en de grens met het noordelijke Oregon rijken de gigantische sequoia's naar de hemel.

3 LAKE TAHOE, CA/NV Blz. 258 e.v.

De toppen van de Sierra Nevada omkaderen het saffierblauwe bergmeer op de grens van Californië en Nevada. Het water is er zo zuiver, dat vissen er geen voedsel vinden.

4 YOSEMITE NATIONAL PARK, CA Blz. 264 e.v.

Imposante watervallen storten zich in het dal van de Merced River, daartussen verheffen zich berggreuzen als El Capitan en de Half Dome, op de westelijke flanken groeien reuzensequoia's.

5 DEATH VALLEY NATIONAL PARK, CA/NV Blz. 272 e.v.

Tijdens de zomer klimt het kwik in de extreme woestijn vaak hoger dan 40°C. Toch zijn er dieren en planten die in dit extreme klimaat overleven. In de oase van Furnace Creek kun je in kamers met airconditioning overnachten en zelfs golfen.

6 BRYCE CANYON NATIONAL PARK, UT Blz. 296 e.v.

Duizenden gele en rode aardpiramides die in de loop van miljoenen jaren ontstonden presenteren zich als een reusachtig natuurlijk amfitheater.

7 MONUMENT VALLEY, UT/AZ Blz. 306, 325

De rode tafelbergen op Navajoterrein speelden al in ontelbare westerns de hoofdrol. Een onverharde weg loopt rond de spectaculaire zandsteenmonolieten.

8 GRAND CANYON NATIONAL PARK, AZ Blz. 317 e.v.

Het reusachtige ravijn maakt indruk door zijn afmetingen en kleurenpracht. 1500 meter lager stroomt de Colorado River, waarop raftingvloten met vakantieangers als speelgoedbootjes dansen.

9 MESA VERDE NATIONAL PARK, CO Blz. 378 e.v.

In de overhangende ravijnwanden van het plateau bouwden de Anasazi-indianen ruim duizend jaar geleden hun verborgen lemen pueblowoningen.

10 SANTA FE, NM Blz. 384 e.v.

De mix van indiaanse, Spaanse en Noord-Amerikaanse cultuur vormt de charme van de 400 jaar oude stad. In de gerestaureerde stadskern kun je tussen adobegebouwen en Spaanse missiekerken rondstruinen en een kijkje nemen in een van de vele kunstgaleries.

INHOUD

INLEIDING	9
------------------------	----------

Reizen met zevenmijlslaarzen

PRAKTISCHE INFORMATIE	21
------------------------------------	-----------

OVERNACHTEN	39
--------------------------	-----------

DE MOOISTE ROUTES DOOR CALIFORNIË EN ZUIDWEST-USA	71
--	-----------

San Francisco – Sonora – Yosemite N.P. – Bodie – Mono Lake – Death Valley – Red Rock Canyon – Las Vegas – Valley of Fire S.P. – Zion N.P. – Cedar Breaks N.M. – Bryce Canyon N.P. – Anasazi State Park Museum – Capitol Reef N.P. – National Bridges N.M. – Arches N.P. – Mesa Verde N.P. – Aztec Ruins N.M. – Goosenecks S.P. – Monument Valley – Antelope Canyon – Lake Powell – Grand Canyon – Flagstaff – Phoenix/Scottsdale – Joshua Tree N.P. – Palm Springs – Anza-Borrego Desert – San Diego – Carlsbad – Los Angeles

DE MOOISTE REGIO'S VAN CALIFORNIË EN ZUIDWEST-USA

REGIO 1	San Francisco en de Bay Area	137
	De westers-oosterse diva	
REGIO 2	Northern California	163
	Het groene Californië	
REGIO 3	De kust van Central California	177
	De Pacific Coast Highway	
REGIO 4	Los Angeles	199
	Big Orange	

REGIO 5	Southern California	227
	Beach Boys en Car Culture	
REGIO 6	Central Valley	243
	Goud en vitamines	
REGIO 7	Sierra Nevada	255
	De ruggengraat van Californië	
REGIO 8	California Deserts	269
	Door de woestijn	
REGIO 9	Las Vegas en omgeving	281
	Stad van het geluk	
REGIO 10	Utah – het zuiden	293
	Rijk aan stenen en rotsvast	
REGIO 11	Arizona – het noorden	313
	Indian Country	
REGIO 12	Arizona – het zuiden	339
	Zomerhitte en wintertuinen	
REGIO 13	Het zuiden van Colorado en New Mexico	363
	Kijk honderdduizend mijl ver en duizend jaar terug	
GESCHIEDENIS	393	
	Markante data en gebeurtenissen	
Plaatsnamen- en trefwoordenregister	408	
Namenregister	413	
Fotoverantwoording	415	
Verklaring van de symbolen	ACHTERFLAP	

◀ De sequoia of mammoetboom is een van de imposantste bomen ter wereld en kan meer dan 100 m hoog worden.

PRAKTISCHE INFORMATIE

Informatie	21	Logies	32
Informatie ter plaatse	21	Maten en gewichten	32
Aankomst	22	Medische zorgen	33
Auto- en camperverhuur	23	Noodgevallen	33
Autorijden	23	Openingstijden	33
Diplomatieke vertegenwoordigingen	25	Post, postzegels	34
Douane	25	Reserveren	34
Elektriciteit	26	Roken, alcohol	34
Eten en drinken	26	Sport en ontspanning	34
Feestdagen en festiviteiten	29	Telefoneren	34
Foaien	29	Tijdzones	36
Geld, creditcards	29	Tips voor mensen met een beperking	36
Idioom in het Zuidwesten	30	Toegangsprijzen	36
Internet	31	Veiligheid	36
Kinderen	31	Vervoer	37
Klimaat, kleding, reistijd	31	Winkelen	37

INFORMATIE

Toeristische informatie over de VS:

www.allesamerika.com
www.verenigdestaten.info
www.amerika.nl/amerika-reizen
www.reisbijbel.nl/amerika
be.usembassy.gov/nl
nl.usembassy.gov

US National Parks:

www.nps.gov

Nationale parken en campingreservering:

www.recreation.gov

Arizona: www.visitarizona.com

Colorado: www.colorado.com

Californië: www.visitcalifornia.com

Las Vegas: www.visitlasvegas.com

Los Angeles: www.discoverlosangeles.com

New Mexico: www.newmexico.org

San Diego: www.sandiego.org

San Francisco: www.sftravel.com

Santa Monica: www.santamonica.com

Utah: www.visitutah.com

INFORMATIE TER PLAATSE

De adressen, telefoon- en faxnummers van de regionale Chambers of Commerce, respectievelijk de Convention & Visitors Bureaus in de VS vind je bij de desbetreffende plaatsen in het boek.

AANKOMST

Om de VS binnen te mogen, hebben bezoekers uit Nederland en België (**ook baby's en kinderen**) een **machineleesbaar paspoort (MRP)** nodig dat op zijn minst tot het einde van de geplande reis geldig is. Voorlopige paspoorten, identiteitsbewijzen of inschrijvingen in het paspoort van de ouders worden niet meer geaccepteerd. Dat geldt echter niet voor reizigers die over een US-visum beschikken.

Wie zonder visum naar de VS reist, moet minstens 72 uur voor vertrek online een **ESTA-toestemming (Electronic System for Travel Authorization, esta.cbp.dhs.gov/esta/)** aanvragen, ook voor kinderen. Om die reistoestemming te krijgen, moet je op internet een vragenlijst met persoonlijke en andere gegevens invullen. De ESTA-reistoestemming is tot twee jaar geldig of tot de vervaldag van je paspoort en dat voor verschillende reizen. De registratie kost \$ 21 en moet met kredietkaart betaald worden. Het is raadzaam een uitdraai van die toestemming bij je te hebben bij je aankomst.

De details van de reistoestemmingen kunnen op korte termijn veranderen. Het is raadzaam om voor je vertrekt de website www.visittheusa.com/info, www.cbp.gov (Customs & Border Protection) of die van Buitenlandse Zaken ([\[belgium.be\]\(http://belgium.be\), \[www.rijksoverheid.nl/bz\]\(http://www.rijksoverheid.nl/bz\)\) te raadplegen.](http://www.diplomatie.</p></div><div data-bbox=)

Op de meeste grotere luchthavens wordt je identiteit automatisch gecontroleerd aan de hand van een foto en vingerafdruk, wat de wachtrijen aanzienlijk verkort. De ambtenaar van de immigratiedienst (*immigration officer*) bekijkt vervolgens de controleprint en informeert kort naar het doel en de duur van de reis. Soms wordt naar de financiële situatie gevraagd. Daarna mag je de bagage ophalen (doe ruimbagage niet op slot!) en passeer je de douane, waar het formulier van de *customs declaration* in ontvangst wordt genomen.

Rechtstreekse vluchten vanuit Europa naar Californië en het Zuidwesten kunnen verschillende luchthavens als bestemming hebben: San Francisco, Los Angeles, Las Vegas, maar ook Denver of Phoenix. Vanaf de luchthaven van **San Francisco** (SFO T 650-821-8211, www.flysfo.com) brengt de **AirTrain** je naar de autoverhuurders, de plaatselijke metro **BART** (Bay Area Rapid Transit), het station bevindt zich bij de terminals 1 en 3, vervoert passagiers in 28 minuten naar het centrum.

In **Las Vegas** ligt **McCarran International Airport** (T 702-261-5211, www.mccarran.com) op slechts enkele minuten autorijden van de Strip en Downtown Las Vegas. Bussen rijden naar het centrum.

Een taxi of Uber van de luchthaven naar de Strip kost \$ 20-30, naar Downtown Las Vegas \$ 30-40.

Op **Los Angeles International Airport** (LAX, T 310-646-5252, www.flylax.com) staan, net als op de andere luchthavens, de shuttlebusjes van de luchthavenhotels klaar. Er rijden taxi's, limousines en bussen naar het centrum (ongeveer 25 km). Een taxirit kost circa \$ 50-75, een Uber is ongeveer \$ 10 goedkoper. Een gratis shuttlebus verbindt de luchthaven met de **Metro Green Line**, de bus **LAX Fly Away** rijdt non-stop naar Union Station in Downtown of naar Westwood/UCLA. En tot slot zijn er natuurlijk de bussen van het openbaarvervoerbedrijf **MTA** (Metropolitan Transportation Authority). Die staan klaar om passagiers naar alle windstreken te brengen.

Wie een huurauto gereserveerd heeft, zal de borden van de autoverhuurbedrijven (*car rentals*) vast niet over het hoofd zien. Hun busjes (*car rental shuttle*) brengen je naar de kantoren van de verhuurbedrijven.

AUTO- EN CAMPERVERHUUR

Het eenvoudigste en goedkoopste is de camper of auto thuis **voor je vertrek** te boeken, online of in het reisbureau. Je krijgt dan een voucher zodat de wagen bij aankomst klaarstaat. Ter plekke kun je de gunsttarieven niet krijgen. Voor een *midsize* (4 deuren, 4 personen) met airco en automatische versnelling betaal je inclusief alle extra's, verzekering en onbeperkt aantal kilometers in het laagseizoen naargelang het model minimaal € 250 per week.

Een gps huren kost ongeveer \$ 10 per dag. Je brengt er beter eentje met VS-kaarten mee van thuis of gebruik de gps van je mobiel.

Om de gereserveerde wagen af te halen, moet je een nationaal **rijbewijs** en een **creditcard** overleggen.

Pas op voor verborgen kosten! De verhuurbedrijven praten reizigers graag extra **verzekeringen** aan die overbodig zijn. Meestal staat op je reserveringsformulier of voucher welke verzekeringen inbegrepen zijn. Staat daar dat 'schade aan wielen, ramen, onderstel, koplampen en banden is gedekt' dan heb je in geen geval een extra verzekering nodig. Bij een schadegeval zal de lokale verhuurder

het eigen risico inhouden van de waarborg (creditcard); je krijgt de kosten dan terugbetaald door het bedrijf waarbij je de verzekering hebt afgesloten of de wagen gehuurd.

Als je de wagen in ontvangst neemt, controleer dan alles voordat je ermee wegrijdt (reservewiel, hoe werkt de automatische versnelling...) en laat je zeker bij een camper alles haarfijn uitleggen.

In grote steden zijn parkeerplaatsen schaars en duur. Je reserveert daarom de auto of camper daarom pas voor de dag waarop je aan de eigenlijke tocht begint. In grote steden zijn er meerdere verhuurkantoren waar je een wagen kunt afhalen, inleveren doe je op de luchthaven.

AUTORIJDEN

Europese autobestuurders kunnen op de *highways* in de VS ontspannen achteroverleunen. Er wordt in vergelijking met het verkeer in de Lage Landen redelijk voorzichtig gereden en vooral trager. Althans, meestal. Landkaarten en plattegronden zijn verkrijgbaar bij veel benzinstations, drugstores en boekhandels en vaak ook (gratis) bij de receptie van het hotel.

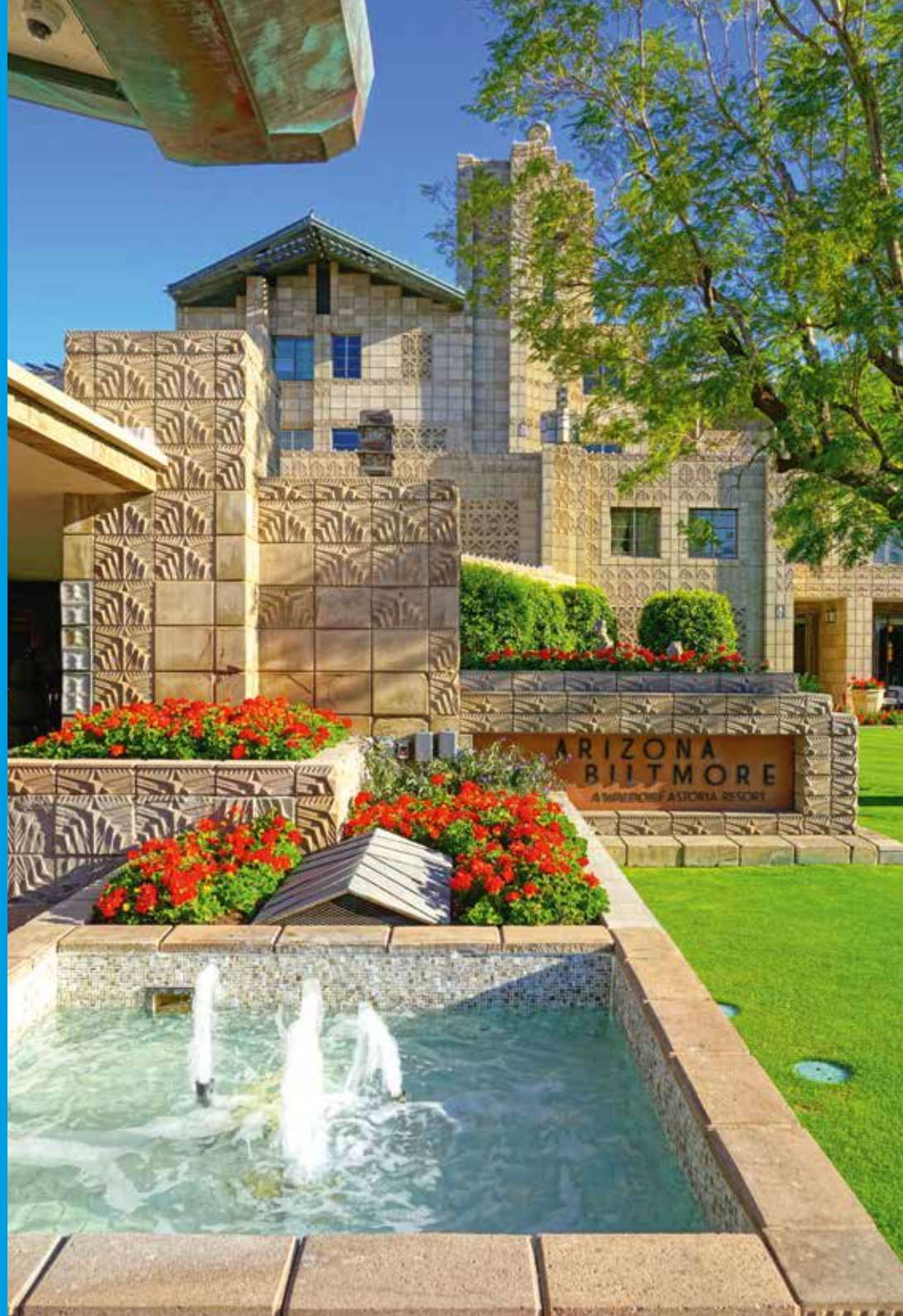
Enkele verkeersregels en gedragscodes verschillen van die in Europa:

– De **maximumsnelheid** op *Interstate Highways* is 65-75 mph (mijl per uur, d.w.z. 105-120 km/u), binnen de bebouwde kom 25-30 mph (40-48 km/u). Snelheidsovertredingen leveren een boete op van \$ 75-100.

– In alle staten geldt **gordelplicht**. Kinderen jonger dan vier jaar moeten in een kinderautostoeltje vastgemaakt worden (mee bestellen wanneer je de auto huurt!).

– Op de *highways* en autosnelwegen **mag ook rechts ingehaald worden**, let dus goed op bij het invoegen en uitvoegen.

– **Schoolbussen** met knipperende waarschuwingslichten die kinderen laten in- en uitstappen mogen in geen geval gepasseerd worden – ook niet stapvoets en ook niet wanneer je uit de tegengestelde richting komt! Je moet volledig tot stilstand komen en wachten tot de bus weer vertrekt.

ARIZONA
BILTMORE
A WASHINGTON ASTORIA RESORT

◀ Het Arizona Biltmore resort is ontworpen door Albert Chase McArthur, een leerling van Frank Lloyd Wright, en behoort tot de architectonisch opmerkelijkste resorts in de VS.

OVERNACHTEN

Hotels, motels, B&B's, resorts, jeugdherbergen, campings

De bij de logiesmogelijkheden aangeduide \$-categorieën hebben betrekking op de prijs voor een tweepersoonskamer per nacht. In de praktijk varieert die echter sterk. Soms krijg je de indruk dat de hotels hun prijzen bijna elk uur wijzigen. Ze reageren in elk geval flexibel op feestdagen, lokale evenementen, weekdays, weekends en het seizoen. In de steden dalen de prijzen in het weekend meestal, in de recreatiegebieden stijgen ze dan. Vaak zorgen spectaculaire kortingen voor aangename verrassingen. Omwille van de droogte die nu al enkele jaren aanhoudt, beperkten sommige campings en hotels overdreven waterverbruik, bijvoorbeeld tijdens avondlijke douches of de avondafwas.

\$	–	tot 100 dollar
\$\$	–	100 tot 180 dollar
\$\$\$	–	180 tot 300 dollar
\$\$\$\$	–	meer dan 300 dollar

2

SONORA EN COLUMBIA

— Gold Country —

226 km
141 mijl

ROUTE

San Francisco – Oakland – Sonora – Columbia – Sonora

KM/MIJL	TIJD	ROUTE
0	10.00 u	San Francisco: de Bay Bridge (I-80) richting Oakland, de I-580 tot Livermore, dan de I-205 en de S 120 via Oakdale, de S 49 in noordelijke richting via Jamestown naar
211/132	12.30 u	Sonora (inchecken in het hotel). Via de S 49 naar het noorden en de borden volgen naar
219/137	13.30 u	Columbia (bezoek, ongeveer 2 u, eventueel daarna lunch). In de late middag terug naar
226/141		Sonora.

Over de zilveren bogen van de Bay Bridge rij je van San Francisco langs de reusachtige haveninstallaties naar de oostkant van de baai, naar **Oakland** (zie blz. 158). Zodra de *highway* zich door het kustgebergte slingert, doemen bij Altamont en Livermore de eerste windmolenparken op. Ecologische doelstellingen hebben hier verder niets te zoeken: de onderzoekscentra voor de wapenindustrie in Livermore verrichtten vroeger onderzoek voor Reagans *Star Wars*.

Vanaf **Oakdale** domineren rustige landschappen, zeker langs de legendarische **Highway 49** (zie blz. 249 e.v.) in het **California Gold Country**. Van alle stadjes heeft **Columbia** (zie blz. 246) zich het mooist opgedoft: de hele plaats is een *state park*.

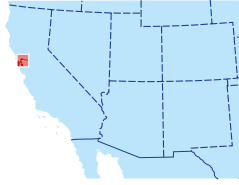
Wanneer **Sonora**, de hoofdstad van Tuolumne County (spreek uit: Tu'Lem-ni), zijn *Mother Lode Round-Up Rodeo* viert, stromen in het kielzog van de stoffige paardenpret de bars vol. In veel hotels is de (Californische) beer los. Dan gaat het er ook onstuimig toe in Washington Street, de enige doorgaande weg in het stadje.

In de hotelbar helpt een baardige muzikant de cocktails mixen. Hij lacht vaak en luid. Slechts af en toe wordt hij ernstig en dan altijd wanneer het zijn vak betreft: muziek. 'Sinds eind jaren 1970, toen de discomuziek zijn intrede deed', klaagt hij, 'is bijna overal in de kroegen in het Gold Country de livemuziek ter ziele gegaan.' 'Even desastreus', vervolgt hij, 'is het effect van de tv's boven de tapkasten.' De saaie honkbaluitzendingen hebben alle gesprekken en grappen de das omgedaan. En vooral de gewoonte om verhalen te vertellen.

▼ Kar en 'trading post' in een oud mijnstadje in Columbia, Californië

◀ De Golden Gate Bridge is een van de meest herkenbare symbolen van San Francisco. De brug, ontworpen door de Amerikaanse ingenieur Joseph B. Strauss, werd na een bouwperiode van vier jaar in 1937 feestelijk geopend.

REGIO I

SAN FRANCISCO & DE BAY AREA

— De westers-oosterse diva —

Gouden bruggen bouwen en de rode looper uitrollen om je te verwelkomen – dat kan San Francisco als geen enkele andere Amerikaanse stad. De eerste blik op de stad is al meteen fascinerend: de prachtige ligging op de heuvels boven het water, de skyline en de beroemde bruggen. Geen wonder dat San Francisco door iedereen wordt vertroeteld als een lievelingskind. En de stad zelf, die zich trots 'The City' noemt, geniet er met volle teugen van dat ze *everybody's favorite* is.

De stad is allesbehalve typisch Amerikaans. De dagelijkse gang van zaken doet eerder Europees aan, maar tegelijk neemt de Aziatische invloed toe. San Francisco: een westers-oosterse diva met 43 heuvels en dagelijks zo'n 800.000 bewonderaars, met name de inwoners (Bay Area: bijna 7,8 miljoen). De stads cultuur in de verschillende etnische wijken wordt hoog aangeslagen. In plaats van de traditionele scheiding tussen *downtown* en *suburbia* verrast San Francisco met een variatie van pleinen, parken en uitzichten, koffiehuisen en kroegen – kleurrijk en elke dag opnieuw bevolkt door gladgekamde yups en verfoemfaaide rare vogels, bankiers en grapjassen, *locals* en toeristen. Hoe zei Rudyard Kipling het ook weer? San Francisco heeft slechts één nadeel: 'Je kunt er moeilijk afscheid van nemen.'

1 SAN FRANCISCO – TE VOET

San Francisco is een van de meest voetgangersvriendelijke metropolen van de VS. Je kunt het best beginnen bij het ① **Civic Center** met de in 1915 gebouwde City Hall en het ② **Asian Art Museum**, dat een goed onderkomen heeft

San Francisco

gevonden in de gerenoveerde vroegere Public Library. Het herbergt de grootste verzameling Aziatische kunst buiten Azië. Loop een stukje oostwaarts door Market Street tot aan Powell Street. Aan de eindhalte van de cable car staan altijd wel kijklustigen om te zien hoe de oude wagentjes keren en om

Fotoverantwoording

Arizona Biltmore Hotel, Phoenix: blz. 43
Arizona Inn, Tucson: blz. 45
Arizona Office of Tourism, Phoenix: blz. 343
BTA, Stuttgart/Mike Kärcher: blz. 35, 84, 86, 90, 94, 100, 142, 257 b., 268, 280, 292, 326, 334, 337
California Travel and Tourism Commission, Sacramento: blz. 246, 248 o.
Carl A. Smith, Atlanta: blz. 325
Casa Cody, Palm Springs: blz. 53
Christian Heeb, Bend (Oregon): blz. 14 o., 148, 150 o., 168, 239, 240 b., 286, 336 o.
Four Seasons Biltmore, Santa Barbara: blz. 58
Fridmar Damm, Köln: blz. 85
Grand Canyon Skywalk Development, Las Vegas: blz. 318
Horst Schmidt-Brümmer, Köln (Archiv): blz. 13, 14 b., 29, 77, 119 b., 133, 178, 231, 244, 305, 342, 393, 395 o., 395 b., 396, 398, 399, 400 o., 400 b., 401
Istock/4FR: blz. 190, adamkaz: blz. 341, aimintang: blz. 219 o., alancrosthwaite: blz. 120, Allardi: blz. 207 b., Anna Bryukhanova: blz. 147, Art Wager: blz. 234 b., Bastien Burel: blz. 228, beklaus: blz. 99, Ben Blankenburg: blz. 102, 301, 306, Bobbushphoto: blz. 365, Brian Raisbeck: blz. 126 o., Byron Motley: blz. 404, chapin31: blz. 167, Chris Reed: blz. 42, cmcdermi: blz. 123, coleong: blz. 146, compassandcamera: blz. 224, constantgardener: blz. 48, Cracker Clips: blz. 354 b., 354 o., CristieGuevara: blz. 160, csfotoimages: blz. 15, 27, 194, 195, D Corn: blz. 324, Dan Cooper: blz. 291, Danny Warren: blz. 309, Davel5957: blz. 215, 384, David Parsons: blz. 372, 373, David Sucsy: blz. 222, 357, Davidf: blz. 210, 211, DavidSucsy: blz. 114, Don Schimmel: blz. 356, Dongfan Wang: blz. 315 b., DOUGBERRY: blz. 362, Edgigital: blz. 212 b., 212 o., Eric Foltz: blz. 300, Eunika Sopotnicka: blz. 381, Fab photos: blz. 26, Famke Backx: blz. 205, fdstudillo: blz. 20, 166, Frank Anschuetz: blz. 327, f1photo: blz. 234 o., Gim42: blz. 113 b., Gimletup: blz. 235, Greg Panosian: blz. 198, 207 o., gregobagel: blz. 50, Holger Mette: blz. 145, intst: blz. 307, ivanastar: blz. 240 o., 369, Jeff Grabert: blz. 181, Jeremy Edwards: blz. 378, Jerry Moorman: blz. 128, 143, 149, 245, 251, 323, 405, jwithers: blz. 41, Joe Breuer: blz. 60, Joecho-16: blz. 282, Joel Carillet: blz. 230, Joel Gibbs: blz. 299 o., jveal1977: blz. 129, Karen Massier: blz. 84, katsgraphicslv: blz. 308, Kazmaniac: blz. 208, 236 b., King Wu: blz. 24, 406, KippSchoen: blz. 299 b., kit Leong: blz. 225, Lisay: blz. 68 o., littleny: blz. 49, 216, lleivin: blz. 241, Lokibaho: blz. 113 o., Marcus Lindstrom: blz. 165, Marko Heuver: blz. 302, masonot: blz. 272, Michael Turner: blz. 16, Michael Warren: blz. 202 b., Mike Brown: blz. 17, MoMorad: blz. 206 b., Motionshooter: blz. 197, Nature, food, landscape, travel: blz. 180, Neta Degany: blz. 131, nickrlake: blz. 171, Niels Vos: blz. 10, Nikolas jkd: blz. 315 o., Pastorscott: blz. 202 o., 213, Paul McKinnon: blz. 348, Pavliha: blz. 109, 297 o., pchoui: blz. 370, pedrosala: blz. 41, PictureLake: blz. 8, pikappa: blz. 124 b., Rafae lRamirez Lee: blz. 150 b., rafalrakow: blz. 310, Rick Hyman: blz. 61, River North Photography: blz. 97, 311, 387, RobertMayne: blz. 18, Ron and Patty Thomas: blz. 271, Rudolf Heinrich: blz. 274, S Greg Panosian: blz. 172, 247, Sam Antonio Photography.jpeg: blz. 226, Sam Camp: blz. 312, 317, sborisov: blz. 144, Scott Leigh: blz. 250, Sean Pavone: blz. 124 o., 151, 214, sierrara: blz. 19, Silvrshooter: blz. 11, 304 o., Solange Z: blz. 320, Stellalevi: blz. 206 o., 297 b., stellgp: blz. 28, Steve Christensen: blz. 91, Tim McCaig: blz. 254, 259, 279, tirc83: blz. 360, tobiasjo: blz. 184, 217, tonda: blz. 117, travelview: blz. 336 b., wellesenterprises: blz. 219 b., Woodkern: blz. 2, wsfurlan: blz. 68 b., 288, YinYang: blz. 379, Youssphoto: blz. 119 o., zrfphoto: blz. 375, 391
La Valencia Hotel, La Jolla: blz. 56
Las Vegas News Bureau: blz. 283
Mara K. Fuhrmann, Montreal: blz. 294
Mark Müller, Volketswil, Zwitserland: blz. 296
North Lake Tahoe/Jeff Dow: blz. 258
Shutterstock/Aimee M Lee: blz. 188, 189 b., Alberto Loyo: blz. 407, Alexey Stiop: blz. 332 b., Andrey Bayda: blz. 329, Anton Foltin: blz. 361, beboy: blz. 108, Bill: blz. , Bobkeenan Photography: blz. 252, bon 9: blz. 186, BondRocketImages: blz. 158, Calin Tatu: blz. 389, canadastock: blz. 78, 262 o., 265, Cary C. Tognoni: blz. 116, cdrin: blz. 156, CTD Photography: blz. 182, Danica Chang: blz. 390, Daniel Korzeniewski: blz. 66, David Litman: blz. 155, 185, divanov: blz. 203, dlh: blz. 47, Doug James: blz. 350, Doug Lemke: blz. 273, Emma Jones: blz. 82, EQRoy: blz. 38, 349, Erwin Widmer: blz. 367 b., f1photo: blz. 88, 126 b., 295, 377 o., FCG: blz. 159, Flocu: blz. 368, 388, FloridaStock: blz. 392, Francesco Ferrarini: blz. 276, GagliardiImages: blz. 204, Gerrt Hochmuth: blz. 257 o., Gimas: blz. 168, Glenn W. Wheeler_684810352: blz. 382, Gregory E. Clifford: blz. 345, jejim: blz. 187, Jon Bilous: blz. 232, jojobob: blz. 183, Joseph Sohm: blz. 196 o., 359, Joseph Sohm: blz. 359, Kapi Ng: blz. 221, Kenneth Sponsler: blz. 70, Laurens Hoddenbagh: blz. 290, Lissandra Melo: blz. 332 o., Lorcel: blz. 176, Lynn Yeh: blz. 175, M. Frank: blz. 385, Maddy M: blz. 170, Malgorzata: blz. 248 b., Manuela Durson: blz. 352, Marina Ivanova: blz. 174 b., Martina Birnbaum: blz. 162, Mauriusz S. Jurgielewicz: blz. 137, Michael E Halstead: blz. 367 o., Michael Warwick: blz. 157, MightyPix: blz. 174 o., milosk: blz. 253, Nagel Photography: blz. 191, Nick Fox: blz. 179, nootrapa: blz. 289 o., Ossorio Castillo: blz. 260, Paul B. Moore: blz. 338, Peter Milota Jr: blz. 331, photo.ua: blz. 242, Photography: blz. 134 b., Pierdelune: blz. 79, Raif Broskvar: blz. 335, Robert Bohrer: blz. 73, S Prarom: blz. 287, S. Borisov: blz. 138, 189 o., 192, Sarah Fields Photography: blz. 80, Sebastian Burel: blz. 262 b., SK Photography: blz. 105, Songquan Deng: blz. 135, Stacie Stauff Smith Photos: blz. 277, Steve Heaz: blz. 196 b., StockPhotoAstur: blz. 377 b., Travel Stock: blz. 4, Uladzik Kryhin: blz. 134 o., WorldPictures: blz. 383
Wikipedia: blz. 402, Bryan Costales: blz. 403, Jan Pauw: blz. 353, Mark Miller: blz. 249
Wolfgang R. Weber, Darmstadt: blz. 289 b.
Yannis Argyropoulos, Brussel: blz. 22

Voorplat cover: bovenaan: the Golden Gate Bridge, San Francisco, foto: Shutterstock/canadastock, midden: Monument Valley, foto iStock/ChrisHepburn, onderaan: Las Vegas, foto: iStock/f1photo
Titelpagina (blz. 2/3): Monument Valley, foto: iStockfoto/Woodkern
Achterflap (binnenin): the Golden Gate Bridge, San Francisco, foto: Shutterstock/Joseph Sohm

Oorspronkelijke uitgever: VISTA POINT Verlag, Rheinbreitbach, Duitsland
Uit het Duits vertaald door Christelle Bogaert, geactualiseerd door Erik Ros
Vormgeving: Studio Lannoo
Zetwerk: Peter De Bock
Cartografie: Kartographie Huber, München
© VISTA POINT Verlag, Rheinbreitbach
© 2024 Nederlandse tekst Uitgeverij Lannoo nv, Tielt
D/2024/45/153 - ISBN 978-94-014-9902-6 - NUR 513

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internetadressen) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld. Deze gids bestaat voor en door jou; je bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.
e-mail: redactie.toerisme@lannoo.be

Registreer je op onze website en we sturen je regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

www.lannoo.com

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.